

Druk op de prijzen door hogere temperaturen

Er is sprake van economische tegenwind. Allereerst China. De Chinese consumentenprijzen daalden in november met 0,5%. Dat is de grootste daling in drie jaar. De deflatie (zie [Week-](#)

[voorzicht W46 - 14 november 2023 - Powerhouse](#)) neemt in de op één na grootste economie ter wereld toe. Als gevolg van de dalende prijzen zullen consumenten hun aankopen uitstellen. Wachten betekent immers nog lagere prijzen. Het gevolg is dan dat de totale consumptie verder onder druk komt te staan. En als de bedrijven niets verkopen zullen productie en investeringen verlaagd worden omdat men niet zeker is van de vraag in de toekomst. De economische druk kent een aantal oorzaken: de liquiditeitscrisis in de vastgoedsector, zwakke handelscijfers en een vertragend herstel na drie jaar van lockdowns en grenssluitingen. De consumentenvraag lijkt maar niet te willen herstellen. De doelstelling was al laag: 5% wat de laatste waarde is sinds jaren. De maatregelen van de Chinese overheid hebben nog nauwelijks effect. Het goede nieuws uit China is dat de export voor het eerst in zes maanden is gegroeid. De fabrieken in Duitsland hebben in oktober minder orders gekregen. Dat was niet volgens de verwachting. De orders gingen met 3,7% achteruit in vergelijking met de vorige maand. Dit komt vooral door de sterke afname van de bestellingen van bedrijfsmachines. De Duitse industrie is een belangrijke afzetmarkt voor Nederlandse bedrijven. Duitsland heeft al langer te kampen met afnemende activiteit door de afkoelende wereld-economie. Het lijkt er op dat een verdere renteverhoging van de Europese Centrale Bank (ECB) voorlopig niet aan de orde is. De inflatie ontwikkelt zich de goede kant op en verdere hulp is niet nodig. De inflatiecijfers voor de eurozone kwamen uit op 2,4%. De financiële markten speculeren al op een renteverlaging in april.

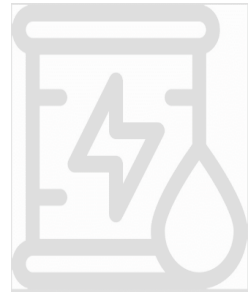
HET WEER

Het blijft zacht voor de tijd van het jaar met hoger dan gemiddelde temperaturen. Echt winterweer is niet in aantocht en een witte kerst lijkt voorsnog uitgesloten. De wind is matig en de zon zal zich nauwelijks laten zien terwijl de regen veelvuldig aanwezig zal zijn.

OLIE

Wat moet OPEC + nog doen om de olieprijs te laten stijgen? Na de aankondiging van de overeenkomst binnen OPEC + om de productie verder te beperken zijn de prijzen alleen maar gedaald. De week startte \$77,89 en

sloot op \$75,95 per vat. Een oorzaak voor het verder dalen van de prijzen is het geloof in de maatregelen. Het vermoeden bestaat dat de aangekondigde beperking slechts op papier bestaat en in de praktijk geen navolging zal vinden. Daarbij komt dat OPEC+ de productie verlaagt maar landen buiten de OPEC + de productie juist verhogen. Zoals de Verenigde Staten, Canada, Guyana en Brazilië en zelfs Venezuela en Iran. De Amerikaanse productie van ruwe olie steeg in september tot 13,2 miljoen vaten per dag (dat was in april 12,7 miljoen vaten per dag). Aan de andere kant neemt de vraag vanuit de wereld af. Na iedere aangekondigde productieverlaging reageren handelaren met twijfels over de toekomstige vraag naar olie. Het lijkt er dan ook op dat het doel van OPEC+ niet bereikt zal worden. Zij wilden de olieprijs verhogen en daarna stabiliseren op het hogere niveau. De vraag is nu wat voor opties OPEC + nog heeft. Een prijzenoorlog is een mogelijkheid. In dat geval zou OPEC + volop moeten blijven produceren zodat er een overschot op de markt ontstaat. De prijzen dalen dan zo sterk dat met name de stijgende productie van Amerikaanse oliebedrijven een halt toegevoegd kan worden. De productiekosten liggen in Amerika veel hoger dan in de meeste andere landen. Saoedi-Arabië zal dan in eerste instantie een slachtoffer zijn omdat zij de meeste inkomsten gaan mislopen en het oliegeld is hard nodig voor alle kostbare energie-transitieplannen. Het is een tactiek die Saoedi-Arabië in 2014 en 2020 gebruikte om de controle over de olieprijs terug te krijgen. Voorsnog hebben de Amerikaanse olieproducenten de afgelopen maanden kunnen profiteren van de aanbodbeperkingen van de OPEC en hebben daardoor meer marktaandeel veroverd. Dat de ontwikkeling van de olieprijs een serieuze aangelegenheid is blijkt wel uit het feit dat de Russische president Vladimir Poetin op bezoek gaat bij Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische

Emiraten. En natuurlijk is olie dan één van de gespreksonderwerpen. Binnen OPEC + is er onmin. Nigeria en Angola zijn niet blij met de productieverlaging, omdat zij de inkomsten niet willen missen. De oproep van Poetin is dan ook gericht aan alle landen van oliekartel OPEC en bondgenoten om zich aan te sluiten bij het recente akkoord over productieverlagingen. Rusland, Saoedi-Arabië en de Verenigde Staten zijn de grootste olieproducenten ter wereld (ieder ongeveer 10 miljoen vaten per dag).

KOLEN

De jaarprijzen kolen stegen deze week weer wat. De week begon op €110,88 en eindigde op €112,18 per ton. De stijging van de prijzen kwam vooral door de stijgende verwachting voor de vraag naar elektriciteitsopwekking uit steenkool. De afnemende opwekking zon en wind spelen daar een belangrijke rol in. Gezien de lage liquiditeit op de kolenmarkt heeft een kleine wijziging in de vraag een relatief grote prijsuitslag tot gevolg. De markt wordt waarschijnlijk ook ondersteund door de verwachting van koeler weer in de tweede helft van december, vooral in Azië.

GAS

In het begin van de week daalden de gasprijzen. Echter op woensdag stegen de termijncontracten voor gas weer. Die opwaartse beweging lijkt te worden gedreven door sentiment of technische handel, aangezien de fundamentele factoren onveranderd blijven. De fundamentals zijn aanleiding voor druk op de prijzen. Met afgelopen donderdag als koudste dag van de week in Noordwest-Europa zijn de gasstromen stabiel. En het afgelopen weekend waren de temperaturen behoorlijk gestegen waardoor de vraag naar gas is afgenomen en de onttrekking uit gasopslag gering was. Ook komende week zal de temperatuur de richting geven voor de gasprijsontwikkeling. De Europese voorraden zijn hoog en de onttrekking is momenteel gering voor de tijd van het jaar. Op basis van de weersvoorspellingen op dit moment is de verwachting dat de voorraden aan het einde van het winterseizoen op 50 á 60% gaan uitkomen. En dat betekent dat het aanvullen van die voorraden relatief eenvoudig zal zijn met het ter beschikking zijnde aanbod. De directe dreiging voor de winter 2024-2025 verdwijnt dan ook even naar de achtergrond. Het LNG aanbod is sterk en omdat de vraag in Azië laag is zal LNG uit Amerika richting Europa komen. Het verschil in prijzen tussen beide werelddelen ligt op ongeveer € 8,00 wat de extra transportkosten compenseert

voor de langere vaarroute. De stromen vanuit Noorwegen zijn stabiel. Er wordt voor komende week slechts een geringe verstoring van het aanbod voorzien.

POWER

Zoals zo vaak volgen de powerprijzen de gasprijzen. De afgelopen periode hebben we overwegend dalende prijzen gezien als gevolg van zwakke brandstof- en koolstofprijzen en een gezond aanbod. Deze winter zal het productiepark wat de basislast produceert (kernenergie, bruinkool en kolencentrales) met een aantal procenten afnemen door het sluiten van productie units. De prijsfluctuaties worden vooral verwacht in de piek-uren. Er is ruim voldoende capaciteit beschikbaar maar die staat niet altijd stand by. Als de nood aan de man is worden deze units bijgeschakeld wat dan weer zal leiden tot relatief hoge prijzen. Vanaf afgelopen donderdag is de windenergie-opwekking weer terug in de NWE-regio. In Frankrijk is het onderhoud van enkele reactoren verder uitgesteld. Ondanks dat neemt de opwekking van kernenergie langzaam toe en nadert nu de 44 tot 45 GW.

EMISSIES

De koolstofmarkt blijft dalen. Er was een kleine stijging zichtbaar toen de prijzen voor gas en stroom deze week wat omhoog gingen. Maar daarna zette de daling zich voort en lijken de koolstofprijzen losgekoppeld van de gas-, kolen- en elektriciteitsmarkt. De mindere economische vooruitzichten en de aantrekkende wind komende week duwen de koolstofprijzen echter onder het niveau van €70 EUR/ton. Beleggingsfondsen (die vaak als speculatieve spelers worden gezien) hebben hun netto shortpositie de afgelopen week verder vergroot. De week sloot op €68,99 per ton.

OUTLOOK

GAS

TEMPERATUREN GAAN WAT OMHOOG

Komende week zal de temperatuur boven gemiddeld blijven. De vraag naar gas neemt dan ook af en er wordt slechts een gering beroep gedaan op de storages. Daarbij gaat het harder waaien zodat ook de vraag vanuit de elektriciteitscentrales zal afnemen. Met het gezonde aanbod via LNG en leidingen verdwijnen de winterzorgen steeds verder naar de achtergrond. Het lijkt een rustige week te gaan worden waarbij de druk op de prijzen zal gaan toenemen. Cal24 baseload **daalde** van 43,50 naar 39,39 €/MWh. De spotmarkt (TTF) handelt op 39,69 €/MWh. Op maandag 11 december noteerde de spotmarkt een prijs van 39,64 €/MWh.

POWER

MEER WIND EN VOLDOENDE OPWEK UIT FRANKRIJK

De wind zal komende week in kracht gaan toenemen. Als gevolg van de sneeuwval in delen van Europa zal de zonopwek sterk gereduceerd worden. Daar staat tegenover dat er voldoende opwek vanuit Frankrijk komt en de CO2 prijzen verder dalen. Er zal druk op de prijzen gaan ontstaan. Cal24 baseload **daalde** van 110,20 naar 96,16 €/MWh. De spotmarkt (EPEX) handelde op 103,52 €/MWh. Op maandag 11 december 2023 noteerde de spotmarkt een prijs van 79,04 €/MWh.